

מסע בעקבות דמותו של הרב עוזיאל

8

מטרות:

1. המשתתפים יכירו את התחנות העיקריות בחיי הרב.
2. המשתתפים ייחשפו לאמת שהנחתה את הרב במעשיו ובפועלו.
3. המשתתפים יזהו תכונות, חוויות וערכים העולים מדמותו של הרב עוזיאל וראויים להערכה.

קהל יעד: כיתות ז-יב

עזרים:

- נספח מס' 1:** דף מסע קבוצתי – "מסע בעקבות הרב עוזיאל", ארבעה עותקים
- נספח מס' 2 (א-ד):** כרטיסי משימה קבוצתיים
- נספח מס' 3:** "ייעוד", כמספר המשתתפים

רציונל

הסיפורים האישיים שמספרים תלמידיו ומוקירי זכרו של הרב עוזיאל, קורות חייו וכן תמונותיו משקפים את מאור הפנים של הרב ואת עשייתו הציבורית הענפה, ויוצרים פסיפס אנושי מרומם ומרתק של רב-מנהיג בעל שיעור קומה רוחני-חברתי ובעל מידות.

בפעילות זו מוצגת דמותו של הרב מן ההיבט האישי הבלתי אמצעי. זאת במטרה להכיר את דמותו דרך סיפורים ממקור ראשון ומתמונות, וכן להיחשף לאמת חייו של הרב: לעשות כל שביכולתו למען משפחתו, למען חברתו, למען עולמו ולמען כל העולם כולו.

מהלך הפעילות:

שלב א – אישי / זוגי / קבוצתי

למנחה: פעילות זו אפשר לבצע בשני אופנים.

אפשרות א: תחנות

המנחה יכין ארבע תחנות. בכל תחנה דף מידע אודות הרב עוזיאל (נספח מס' 2 א-ד). המשתתפים יעברו בין התחנות ויבצעו את המשימה שבדף "מסע בעקבות הרב עוזיאל" (נספח מס' 1).

אפשרות ב: גלריה

המנחה יתלה על קירות החדר דפים מוגדלים של נספח 2 (א-ד), יחלק לכל משתתף/ זוג/ קבוצה דף משימה – "מסע בעקבות הרב עוזיאל" (נספח מס' 1), ויבקש "למלא את המזוודה" שברשותם.

שלב ב – במליאה

■ המנחה יבקש מן המשתתפים להציג את תוצריהם בפני המליאה.

למנחה: לפניך שתי הצעות לגיוון הדיווח במליאה.

א. כל משתתף יתלה את "מזוודתו" על הלוח, ושאר המשתתפים יוכלו לקרוא ולהתרשם.

ב. שלושה זוגות תלמידים ימיינו את התכונות, הערכים והדברים המרגשים, וירכזו אותם. כל זוג ידווח במליאה על עיקרי הדברים שעלו מן ה"מזוודות" השונות.

שאלה לדיון:

רבים מכנים את הרב עוזיאל "הרואה למרחוק". הסבירו כינוי זה לאור תוצריכם ולאור מה שהתחדש לכם.

■ המנחה יחלק למשתתפים את דבריו של הרב עוזיאל – ייעוד (נספח מס' 3), יקרא אותם באוזני המשתתפים וידון בהם.

שאלות לדיון:

1. מה משתמע מדבריו אלה של הרב?

2. הביאו דוגמאות מעולמכם למעשים הנעשים ברוח דברים אלה.

3. העלו דרכים ליישום דברי הרב.

למנחה: הצעות לפעילויות המשך

■ המנחה יבקש מכל משתתף לבחור בתחנה שעניינה אותו במיוחד ולעמוד לידה.

◆ מורה ומחנך

◆ רבה של תל אביב

◆ רבה של סלונקי

◆ הרב הראשי לישראל

■ כל משתתף יתבקש להכין, על פי התחנה שבחר, כתבה/סיפור/שיר/ קריקטורה/פרסומת/ציור/תשבץ וכיו"ב העוסקים בדמותו של הרב עוזיאל.

המנחה יבחר אחד מן הרעיונות הבאים להמשך:

◆ יצירת עיתון קיר כיתתי/ בית ספרי

◆ יצירת עיתון מודפס

◆ בניית דף בתוכנת שיתוף קבצים (ויקיפדיה) אודות הרב עוזיאל

◆ הכנת הצגה על דמותו של הרב על ידי כל האחת מן הקבוצות

◆ בניית משחק קלפים – "רביעיות" בנושא תחנות בחיי הרב עוזיאל

◆ הכנת מצגת/קליפ אודות הרב עוזיאל להצגה בפני הכיתה או בפני כיתות

אחרות בבית הספר.

מסע בעקבות הרב עוזיאל

הנכם מוזמנים לבקר בארבע תחנות מרכזיות בחייו של הרב עוזיאל:

- א. מורה ומחנך
- ב. רבה של תל אביב
- ג. רבה של סלונקי
- ד. הרב הראשי לישראל

תחנות הרב

	מורה ומחנך
	רבה של תל אביב יפו
	רבה של סלונקי
	רב ראשי

משהו מרגש...

	מורה ומחנך
	רבה של תל אביב יפו
	רבה של סלונקי
	רב ראשי

ערכים שנרצה לאמץ...

	מורה ומחנך
	רבה של תל אביב יפו
	רבה של סלונקי
	רב ראשי

עיינו בסיפורים, בקורות חייו של הרב וכן בתמונות המצורפות.
בעת ה"ביקור" בתחנות מלאו את המזוודה – רשמו תכונה, ערך או חוויה
שהרשימו אתכם והייתם רוצים "להכניסה" לתוך ה"מזוודה שלכם" (בכל תחנה
יש למלא שורה בכל אחת מן הטבלאות).
היערכו להצגת רעיונותיכם במליאה.

מורה ומחנך

קורות חייו באותה תקופה

י"ג בסיון תר"ם (1880): נולד בירושלים. אביו, הרב יוסף רפאל היה אב בית דין של עדת הספרדים ונשיאה. למד בתלמוד תורה "דורש ציון" ובישיבת "תפארת ירושלים".

תרנ"ד (1894): בגיל 14 נתייתם מאביו, ועול פרנסת אמו ואחיו הקטנים הוטל עליו.

תר"ס-תרס"ד (1900-1904): מורה בישיבת "תפארת ירושלים" ובתלמוד תורה של הספרדים "דורש ציון". **בתרס"ד (1904),** בהיותו בן 24, נתמנה למנהל מוסדות אלו.

תרס"ג (1903): ייסד את ישיבת "מחזיקי התורה" להכשרת אברכים ספרדים לרבנות, ונמנה בין מייסדי "בית חינוך ליתומים" של העדה הספרדית בירושלים.

לכבוד ראש חודש

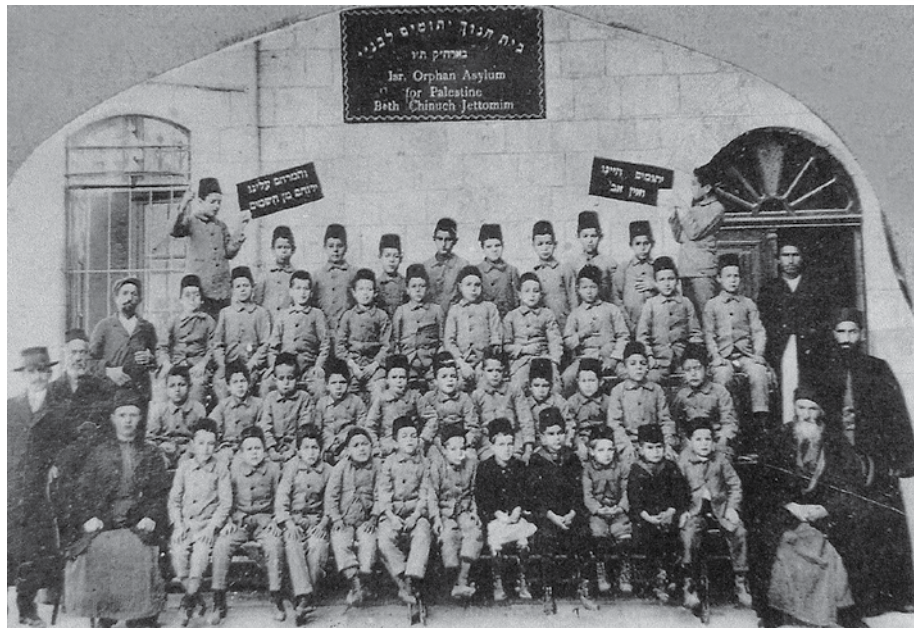
כשהיה הרב עוזיאל כהן 20, נאלץ לצאת לגדוד כדי לברנס את אמו ואת אחיו הצעירים לאחר פטירת אביו. הוא התקבל כמורה בתלמוד תורה. כשהגיע, ביומו הראשון כמלמד לביתה, גילה שהיא ריקה. היה זה ראש חודש. המורים כולם איחרו מפני אריכות התפילה, והתלמידים ניצלו את ההזדמנות וחמקו החוצה לשחק. הרב שלח את השמש לאסוף אותם בחזרה.

כל הילדים יקרו בראש מורכן וחיכו לעונשם. לתדהמתם, החל הרב לגדר עמם קנעס, וכך אמר: "היום ראש חודש, גטח תרצו לצאת לטייל וללמוד בחופי. הנה ונשמע את הצעותיכם, לאן הייתם רוצים לצאת".

כל שיעור חוויה

בחזונו ומשאת נפשו לחנך דור של רבנים ורועים לאומה, יסד כיתה מיוחדת למוסמכי הישיבות "שערי ציון" ו"פורת ישראל", ובכל יום שלישי בשבוע אחר הצהריים היינו עולים לביתו לשיעור מיוחד במחשבת ישראל. היה פותח במאמר חז"ל ב"עין יעקב" ומסביר לעומק כוונת בעל המאמר ורעיונות הגנוזים בו. בבקאות נפלאה צלל לעומק הכתוב ב"מורה נבוכים", ב"כוזרי", בפירוש רמב"ן על התורה וב"ספר עיקרים". הייתה לו בקיאות נפלאה וזיכרון עצום בספריהם של חכמי ספרד, וכל שיעור שקבלנו היה חוויה ומעמד שלא יישכח.

(הרב אברהם שלם, תלמידו בישיבת "שערי ציון")

תשובה בהלכה
 פגמים רבות שלח אליי את משמסו, ודיקס לעלות אליו לסייע להדפיס
 מחנות כתיבה תשובה להלכה שאותה השיב לרדניס וידידיס דארץ
 ובתפוצות. לכורני ערד סגרירי אחד שהגעתני לביתו ודיקס להדפיס
 תשובה להלכה היות ומלכירו הפרטי לא הגיע מסיבת מחלה. כדי למלא
 את רצון הרד נסארתי במסרד עד לשעה מאוחרת, כשפתע נחרדתי
 לראות את הרד מגיע לבוס חלוק דית ומגיס לי כוס קפה עם שני כעכים.
 (הרב אברהם שלם, תלמידו בישיבת "שערי ציון")

רבה של תל אביב-יפו

תרע"ב (1912): החל לשמש בתפקיד חכם באשי (רב ראשי) של יפו והסביבה, לצדו של הראי"ה קוק, רבה של יפו והמושבות. שם ייסד את התלמוד תורה הספרדי "שערי ציון", הקים שתי שכונות, "שבת אחים" ו"משכנות ישראל", ופעל לביטול הפירוד בין העדות. ייצג בכבוד את היהודים בפני הממשל העות'מני (התורכי), ודרש את זכויותיהם והפסקת הפלייתם לרעה. פעל להצלת היהודים והטבת תנאיהם במלחמת העולם הראשונה.

תרע"ז (1917): כאשר התורכים גירשו את יהודי יפו, הלך אתם לפתח תקווה, עבר לירושלים, ושם המשיך בפעילותו הציבורית. בשל כך הם גירשו אותו לדמשק.

תרע"ח (1928): עם כיבוש הארץ ע"י הבריטים חזר ליפו, חידש בה את החיים הקהילתיים והרוחניים. סייע להתארגנות מוסדות היישוב בארץ. נתמנה כחבר ל"ועד זמני ליהודי ארץ ישראל". היה בין מייסדי תנועת "המזרחי" בארץ, והיה נשיאה. שימש כיו"ר הוועד המצומצם של המזרחי, ועמד בראש הסניף הראשון שהוקם ביפו.

כבוד הרב, סכנה!

דישת לילה מאוחרת, את הרב עזריאל שקוץ דלימוד תורה, דפק על דלת ביתו יוסף, בעל יחיד, ודיקה דפיו: "כבוד הרב, אנחנו בסכנה, התורכים ויראס השליט התורכי [הפחה] ג'אמיל פאשה האכלרי, מתכננים לטרוח דיהודים. הם חושדים כי היהודים שצוליס ארצה רוצים לקחת מהמחלכה התורכית את הארץ. האם הרב מסכים להיפגש עם הפחה ג'אמיל פאשה ולרכך את לבו הקשה?"

יוסף עצר לרגע, הרהר דמשה ואז אמר: "אוי לא, כבוד הרב, אני מצטרף על דבריי, הרי סכנה גדולה עלולה להיגרם לרב אם המפגש לא יצליח..."

הרב עזריאל ענה לו דקול דרור ורס: "זוהי שליחות נעלה למען העם, ויש לקיימה מידי. תהיינה התוצאות אשר תהיינה – חודה לקיימה!"

"אוי לא", אמר יוסף, "אני דואג לגורלו של הרב, זוהי סכנה גדולה, אולי נמצא פתרון אחר?"

ענה הרב דקול דוטח: "אינני דואג למה שיקרה לי. גם לגרדוס הנני מוכן למען ציון".

קבלת פנים חגיגית לכבוד מושל דמשק, ג'מאל פאשה, בבניין בית הממשלה ביפו (1915). הרב עזריאל יחד עם ראשי הדתות עומד על המדרגות

דיזינגוף כותב...

אלכסנדר דיזינגוף, אל"ר וועד העיר ליהודי יפו ולאחר מכן ראש עיריית תל אביב, כתב לראש המשרד הארצי ישראלי, ד"ר ארתור רופין: "נחוצה לתת לרד שאלנו את היכולת לחיות חיי כבוד ולקבל אנשים שונים, כי כל חיינו הציבוריים הולכים הלך והתרכז סביב הרגנות הראשית ומשרדו של הרב עוזיאל"

(מכמני עוזיאל ה, עמ' צו, הערה ג).

הרב עוזיאל משתתף בטקס החזרת ספרי התורה הגולים ממושבות יהודה לתל אביב לאחר שחרורה על ידי הבריטים (1918)

הרב עוזיאל במעמד תחילת העבודה בבניית בית הספר "תחכמוני" בתל אביב (1925)

רבה של סלוניקי

תרפ"א-תרפ"ג (1921-1923): שימש כרבה הראשי של סלוניקי שביוון, שם פעל רבות לחיזוק ענייני הדת, הציונות והעלייה לארץ ישראל.
תרפ"ג (1923): חזר לארץ. שב לתפקידו כרב הראשי של תל אביב-יפו.

הרב עוזיאל משתתף בטקס חגיגי בסלוניקי, לידו עומדים נכבדי הקהילה היהודית

שיטה פיננסית לשמירת כספי אלמנות ויתומים

דמה'לך שהותו דס'לוניקי שירת הרב כנשיא הארגון החזק "אגודת תלמידי חכמים". דתפקידו כראש אד דית דין ליתומים ואלמנות, דאג לרווחתם של אלה. דתקופה שבה עמד המטעם היווני לרדת דכוחות מערכו דתוך כמה חודשים, דמה'לך מלחמת יוון-תורכיה, הגה הרב שיטה פיננסית (אשר פרטיה אינם ידועים), של שמירת כסבם של מנהלי דנקים וסוחרים יהודיים לטובת אלמנות, יתומים ויהודים של דתי כנסת. כך נשאר ערך הנכסים של קדושות אלה, והכספים שולמו לרצליהם לאחר מכן.

(מתוך: יצחק כרם, הרב עוזיאל כאב ראשי של סלוניקי וקשריו עם הקהילה לאחר מכן, הרב עוזיאל ובני זמנו, תשס"ט עמ' 176-177)

הרב עוזיאל משתתף בטקס חגיגי בסלונקי ומסביבו נכבדי הקהל

לבטל את הפקודה

בערב יום הכיפורים, שנת תרפ"א, פנה מושל העיר לרב והודיעו שפליטים יווניים-אורתודוקסיים רבים יגיעו למחרת מתורכיה, וכי יש לפנות את כל בתי הכנסת לשם אכסונם של הפליטים. הרב הסביר למושל שדווקא ביום זה, יום הכיפורים, אי אפשר למנוע מרבבות מתפללים את הזכות להתפלל, בהיותו היום הקדוש ביותר ליהודים. בתגובה התרגז המושל וציין שהימים הם ימי מלחמה, הפליטים מגיעים מאזור קרבות, ואכסונם קודם לצרכי תפילה, ואף ביקש שהיהודים יתפללו בבתייהם.

בתשובה אמר הרב:

"לטובתכם, אני מבקש לבטל את פקודתך. אני מכיר יפה את היהודים שלי, ויודע שביום הכיפורים לא יעזבו ברצון את בתי הכנסת. תצטרכו להוציאם בכוח. בקתות של רובים. פעולה תקיפה זו תעורר הדים קשים בחוץ לארץ ותגרום נזק לשמה הטוב של ממשלת יוון. מוטב לכם, אפוא, להימנע מהתנגשות עם היהודים". כוח השכנוע של הרב עשה את שלו, והמושל סיפק כוחות מזוינים לשמירה על בתי הכנסת ולא הרשה לפליטים להיכנס.

הראשון לציון – הרב הראשי הספרדי

תש"ה (1945): נבחר לתפקיד "הראשון לציון", הרב הראשי לארץ-ישראל יחד עם הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג.

תש"ו (1946): השתתף כציר מטעם תנועת המזרחי בקונגרס הציוני הכ"ב, שהתכנס בבאזל שבשווייץ. הופיע בפני הוועדה האנגלית-אמריקאית, שהגיעה לארץ כדי לבדוק את האפשרות של עליית יהודים ניצולי השואה מ"מחנות העקורים". פעל לשחרור מנהיגי היישוב שנעצרו ב"שבת השחורה" ונאסרו בלטרון, ולהפסקת שביתת הרעב של העצורים במחנה המאסר ברפ"ח.

תש"ז (1947): ביקר במחנות המעצר בקפריסין ועודד שם את המעפילים [הגיע לשם פעם נוספת בתש"ח (1947)]. הופיע בפני ועדת האו"ם (אונסקופ), שהגיעה לארץ כדי למצוא פתרון סופי לשאלת ארץ ישראל. **תש"ח (1948):** בהקמת מדינת ישראל ראה אתחלתא דגאולה. פעל לכך שחוקת המדינה תהיה על פי ההלכה. פעל לאחדות העם ומיזוג הגלויות, ועודד את רבבות העולים מארצות המזרח.

שני מלכים המשמשים בכתר אחד

קשה לי למצוא בהיסטוריה תקדים למציאות כזאת של שני מלכים משתמשים בכתר אחד, שהצליחה במידה כה מרובה, במציאות הקיימת העכשווית של שני רבנים ראשיים לישראל, הספרדי והאשכנזי [...]. עלינו ייאמר באמת ובצדק "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד". ברובה אני תולה את ההצלחה הזאת במידותיו התרומיות, באהבת השלום, בעדינות הנפש, בגדולת הנפש, באצילות הרוח של חברי שליט"א.

(מתוך ברכתו של הרב הרצוג לעמיתו, הרב עוזיאל, במלאת לו 70 שנה, סיון תש"י. אור המאיר, עמ' כז)

חבילה של בעיות

בית הרב היה פתוח לכל דורש. למבקרים, לרבני ערים ולדיינים, לקשי יום, לעסקנים, לראשי קהילות ולמנהלי מוסדות. כולם היו באים, כל אחד עם חבילה של בעיות, ואת כולם קיבל הרב בחן, באהבת רועה נאמן ובסבלנות רבה [...] לא ידעתי מוסד לצדקה וחסד, לבתי יתומים ובתי מחסה לזקנים שהרב לא עמד בראשו.

(הרב אברהם שלם, תלמידו בישיבת "שערי ציון")

נספח מס' 3

ייעוד

בעולם המעשה והפעולה – תעודת [ייעוד] העולם וחובתו בחייו [של אדם] היא לעשות המקסימום של היכולת ליישובו של עולם, משפחתו, חברתו ועמו בפרט, להרבות את אפשרויותינו [יכולותינו] כדי להועיל בהם [בעזרתן] לאחרים בהדרכה, בעצה ובתמיכה, בגופנו, נפשנו ורכושנו.

(הגיזי עוזיאל חלק ב', שער כו, עמ' 140)

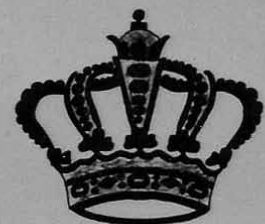

כנסת ישראל

התאספת הבחירות למועצת הרבנות הראשית לארץ ישראל

בשם ה' צור ישראל וגואלו

תורה

כתר

כתב רבנות

בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל כל נשיא בהם, רבני ארצנו הקדושה נשיאי העדות ובאי כח קהלות הקודש שבא"ה, ככנסיה לשם שמים אשר היתה בירושלם עיהק ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב, טוב ימים לחדש כסלו לשנת רחמי שנת אלפים שש מאות תשעים ושבע לבריאת עולם ובסוד ישרים ועזרה יעדו ובחרו בכבוד מורנו ורבנו הרב הגאון הגדול צדיק ונשגב עמוד התורה מרו' **בן ציון מאיר חי עוזיאל שליט"א**

לרב הראשי לארץ ישראל ואב בית הדין הגדול

נשיא אלקים בתוכנו, עשרת צבי וצפירת תפארה, נר לרגלינו ואור לנתיבותינו, יורנו רבנו רכבי ה' ויוליכנו באורחותיו, ירביץ תורת אלקים ויאדיר יראת שמים לכל העם היושב בציון על כנסת חכמיה וגדוליה, על ישיבותיה לתורה ולתעודה ועל מוסדותיה לצדקה ולחסד, ויהא רועה כרצון ה' לכל העובדים חלוצים לפני העם מן הארץ ק' שנו בונים נשמותיה ומקוממיה הריסותיה, לנהלם על מבועי התורה והמסורת כהנהיג ולגאולה צדיקת ה' יעשה ומשפטיו עם ישראל,

אנחנו החתומים מטה חברי הנשיאות של האספה הבחירת וחברי ההלל הועד הלאומי בהתאם לבחירות שנבדנו לשם בשם קהלות הקודש בארצנו הקדושה את עשרת הכבוד, כהונת הרבנות הראשית וראשון לציון, על ראש רבנו **בן ציון מאיר חי עוזיאל שליט"א**

הוא הגבר הוקם על, היום, עשירי בתמוז, שלישי בשבוע שהוכפל בו כי טוב שנת חמשת אלפים שש מאות ותשעים ותשע לבריאת עולם ועליו יציץ נור הקודש נשיאות הרבנות הראשית לארץ ישראל וראשון לציון, ומקום שבתו לברכה ולהלה בתוככי ירושלם עיהק תבנה ותכונן, יחד עם חברו הרב הגאון המפורסם מוה"ר **יצחק (אייזיק) הלוי הרצוג שליט"א**

הבחר בציון ובירושלם יהא עם רבנו הגדול ועם מעברו ובכל אשר יפנה יוכל ויצליח לכבוד התורה ולקדושת הארץ, ויזכה לראות בשוב ה' את שיבת ציון ובית ה' נכון יהיה בור מרום הרים וישראל ישכון לבטח ונשיר את שיר ה' על אדמת הקודש, כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן,